

Luka 6,12-16

Propovijed: **Isus bira Dvanaesticu**
napisao: Danijel Dragaš

2024.

ODLUKE KOJE SU OBLIKOVALE NAŠ PUT I PUT DRUGIH

1. U događaju koji je pred nama, Isus donosi jednu od najvažnijih odluka u svojoj službi dok je bio na zemlji. Isus sada bira dvanaesticu apostola koji će, nakon njegova odlaska, proklamirati Evandjelje cijelom svijetu.

1.1. Idemo pročitati prvi stih, **(Luka 6,12)** „U to vrijeme ode Isus na bližnju goru da se pomoli. I proveđe cijelu noć moleći se Bogu.“

1.2. Tijekom proučavanja svih sinoptičkih Evandjelja (Mateja, Marka i Luke), možemo doći do zaključka da je Isusov život, neposredno prije ove odluke kojom bira dvanaesticu, postao pomalo poput ludnice. Sve veći broj ljudi želi vidjeti Isusa, Galileja vrvi od mnoštva koje dolazi da budu izliječeni od raznih bolesti. Isus odlazi u pustinju da propovijeda, vraća se u grad, tamo ga čekaju mase ljudi; farizeji sve više vrše pritisak na njega. Vožnje brodicama preko jezera, mnoštvo koje ga slijedi brodicama, a na obalama ga već čekaju gomile da ih izliječi i čuju njegovu riječ... sve više, Isusov život izgleda kao „akcijski film“ koji nema kraja. I zato vjerujem da mu je svaki trenutak u kojem je mogao pobjeći u molitvu i biti sam s Ocem bio izuzetno dragocjen.

1.3. Ali ova molitva je posebna: Isus sada bira dvanaest apostola koji će promijeniti tijek ljudske povijesti. „Ja, Isus, moram ovo pogoditi kako treba; ne smijem ovo promašiti. Sudbina cijelog čovječanstva ovisi o mom izboru dvanaesticu.“

1.4. U tekstu čitamo da se Isus molio cijelu noć. Pitanje se nameće: ako je Isus znao, kao vječni Bog, tko će biti izabran za dvanaest apostola, zašto bi autori Biblije istaknuli da se on molio cijelu noć? Kao i u prijašnjim propovijedima, gdje to iznova ponavljam (i oprostite mi na upornosti — moja namjera je da shvatite koliko je to važno za nas kao ljudska bića) — Isus je kao jedinstveno ljudsko biće došao da bude model nama, ostalima. Svaka odluka koju je donio i svaki primjer koji nam je pokazao kompas su koji nas vodi kako da hodamo u vjeri. Zbog toga vjerujem da i ovaj događaj, u kojem Isus bira dvanaesticu, trebamo tumačiti na isti način. Isus nam sada daje primjer kako se moramo nositi s teškim odlukama u svom životu.

1.5. Isusu je ovo iznimno važno — ta odluka mu ne pada lako. On je uzima k srcu kao nešto od najveće važnosti, i zato se moli cijelu noć. Iako je Isus vjerovao da svaka odluka koju donese dolazi, u konačnici, od Boga Oca; iako je vjerovao da će se Božja volja ispuniti bez obzira na ljudsku slobodnu volju izbora; i iako je vjerovao da nitko i ništa ne može spriječiti Božji plan s ovom stvarnošću — uključujući i njegovu vlastitu slobodnu volju — on nije stajao pasivno sa strane i rekao: „*Ah, ionako će biti kako Bog odluči, moje odluke nisu važne.*“ Ili: „*Nema veze koga izaberem, to može biti bilo tko; za koga god da se odlučim, Božja volja će se sigurno ispuniti.*“ Ne, to nije bilo Isusovo stajalište. On se molio cijelu noć!

1.6. Isus je ozbiljno shvatio svoju odgovornost; znao je da svaka njegova odluka izravno utječe na ishod unutar Božjeg plana s ovom stvarnošću. Zbog toga se moli cijelu noć, tražeći od Boga Oca mudrost — traži savjet, traži da mu Otac pomogne razumjeti i na koncu odlučiti što treba činiti.

1.7. Svi mi znamo iz osobnog iskustva kako su naše trenutne odluke utjecale na druge osobe koje su uključene u naš život. Svi znamo da su te odluke oblikovale naš put, odnosno život koji sada živimo. Bez odluka koje smo donosili, ne bismo danas bili tu gdje jesmo; ne bismo živjeli s onima s kojima živimo, ne bismo radili ondje gdje radimo, ne bismo imali djecu koju imamo, i što je najvažnije — ne bismo hodali u vjeri kojom hodamo. Sve su to naše odluke: neke smo donosili u sekundi, neke dani, mjesecima, pa i godinama. Ono što nas Isus želi poučiti kao naš učitelj jest ovo: kada znamo da naše odluke oblikuju naš život, kada znamo da svaku odluku moramo shvatiti ozbiljno — neke više od drugih — kada znamo da je Bog Otac u konačnici odlučio da donesemo upravo tu odluku, kada znamo da se Njegova volja ispunjava kroz naše odluke, tada mi, koji smo djeca Božja, stojimo mirno u svojim odlukama, za razliku od ostatka svijeta. A zašto stojimo mirno? Zato što, kao i Isus, vjerujemo da ništa ne može spriječiti Boga da provede svoj plan u ovoj stvarnosti. Drugim riječima, vjerujemo Onome koji nam želi „dobro – vječni život.“

1.8. S tim rečeno, dok god donosimo odluke u životu — a zapravo je cijeli naš život, svaka odluka koju činimo, povezana s Božjim planom za nas — moramo ih donositi ozbiljno. Kao i Isus, molimo se Ocu da nam da mudrosti kako bismo znali što učiniti. A kako nam Otac daje mudrost? Daje nam svoga Sina kao primjer. I što više usvajamo Isusovo učenje u svoj život, to ćemo bolje i mudrije znati donijeti sljedeću odluku. I kada je napokon donesemo, znat ćemo da je ona u konačnici došla od Boga, našeg Oca. Naravno, svaka odluka koju donesemo ne smije biti u sukobu s Božjom dobrotom — to uvijek moramo imati na umu.

APOSTOL

2. (Luka 6,13) „Kad osvanu dan, dozva svoje učenike te od njih izabra Dvanaesticu, koje i prozva Apostolima... „

2.1. Čitamo da, kada je osvanuo dan, Isus je dozvao sve svoje učenike i od svih prisutnih izabrao dvanaesticu da budu apostoli. Prije nego što krenemo dalje s tekstom, moramo razumjeti što znači riječ „apostol“. Najčešće riječ „apostol“ na grčkom znači „onaj koji je poslan“. Kada to značenje stavimo u kontekst događaja ispred nas, dolazimo do zaključka da je Isus sada birao dvanaesticu koji će biti „poslani“ da odrade posebnu ulogu u Božjem planu s ovom stvarnošću.

2.2. Dok proučavamo Evanđelja, vidimo da je Isus za samoga sebe govorio kako ga je Otac „poslao“ da izvrši Njegovu volju. Ako je Isus „poslan“, onda je i on apostol, zar ne? Vjerujem da jest. Sam Pavao je gledao na Isusa kao apostola, što nam potvrđuje u (Hebrejima 3,1) „Zato, sveta braćo, koji ste dionici nebeskog poziva, promotrite Apostola i Velikog svećenika naše vjere — Isusa...“

2.3. Po biblijskim izvještajima znamo da je jedan od dvanaesticu izabranih apostola bio onaj koji je izdao Isusa, što znači da ih je u tom trenutku ostalo jedanaest. U Djelima apostolskim 1,15-26 čitamo o događaju u kojem zbor od stotinjak i dvadesetak ljudi, zajedno s jedanaesticu apostola, bira između dvojice kandidata — Matije i Barabe — tko će postati dvanaesti apostol. Molili su Boga za mudrost, bacili kocku i kocka je pala na Matiju. Dakle, Matija je bio novi dvanaesti apostol.

2.4. Ako je Matija novi dvanaesti apostol, postavlja se pitanje: je li Pavao uopće apostol? Postoji li samo dvanaest apostola u Božjem planu? Znamo da crkva uvijek ističe dvanaest apostola, i da holivudski filmovi također naglašavaju taj broj kao jedinstven. Jesmo li mi kršćani kroz povijest ispravno pogodili zašto baš dvanaest apostola? Ne znam. Ali jedno je sigurno — Bog nije ograničio broj apostola na dvanaest. Pavao je sigurno apostol, Biblija nam to potvrđuje¹.

2.5. Zašto Pavao nije bio izabran za dvanaestog apostola? Prvo, Pavao tada još nije bio „u igri“ — bio je farizej po imenu Savao koji je progonio Crkvu dok su ostalih jedanaest apostola birali dvanaestoga. Drugo, u očima apostola jedan od kriterija za izbor bio je ovaj: da bi netko postao dvanaesti apostol, morao je doslovno biti svjedok Isusova života. Drugim riječima, morao si biti jedan od učenika koji je slijedio Isusa tijekom njegove službe. Savao nije bio jedan od njih. Dok je išao u Damask da progoni i privede u zatvor one koji su naviještali vjeru u Isusa Krista, na putu mu se javio glas s neba i rekao: „Zašto me progoniš, Savle?“ To je bio prvi susret između Pavla i Isusa Krista — i tu Isus osobno poziva Savla da vrši njegovu službu. No Pavlova je uloga bila potpuno drugačija od uloga ostale dvanaesticu.

2.6. Dakle, imamo trinaestog apostola — i vjerujem da Bog može imati, i imao je, onoliko apostola koliko je htio. Apostol je, kako sam naveo na početku, „onaj koji je poslan“. Od koga je poslan? Od Boga. Zašto je poslan? Poslan je da odradi jedinstvenu ulogu koju je Bog isplanirao za njega, u namjeri da ispuni svoj dio u scenariju koji je Bog odlučio provesti u ovoj stvarnosti.

BROJ 12

3. Da bismo razumjeli zašto Isus bira dvanaesticu, moramo se staviti u um jednoga Židova i shvatiti što broj dvanaest znači židovskom narodu. Vjerujem da broj dvanaest simbolično predstavlja dvanaest plemena Izraelovih. Dvanaest plemena Izraelovih predstavljalo je izabrani narod Jahvin³. Ali sada, kada Isus bira dvanaesticu iz izabranog naroda, on želi istaknuti da počinje sljedeći korak prema ispunjenju Božjih obećanja. Ovih dvanaest ljudi nisu samo u fizičkom smislu Božji izabrani narod; oni su slika onoga kako bi trebala izgledati dvanaest plemena koja iskreno ljube Boga svoga — svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameću svojom i svom snagom svojom.

¹ 1 Korinćanima 1,1

² Djela apostolska 9,3–6; Djela apostolska 22,6–10; Djela apostolska 26,12–18

³ Postanak 35,10–12; Postanak 49,1–28; Izlazak 24,4

3.1. Danas, iz ove perspektive, znamo da je Bog kroz proroke i kroz Knjigu Otkrivenja obećao da će jednog dana svih dvanaest plemena, zajedno s dvanaest apostola i njihovim Kraljem, Mesijom, Isusom Kristom, učiniti upravo to — ispuniti Božja obećanja⁴. Bit će to sveti narod koji će promovirati Božju dobrotu, pravednost i svetost u Izraelu. A zbog njihove nadmoći u svakom pogledu i zbog zaštite koju će imati kao narod od Mesije — koji će u našoj vidljivoj stvarnosti predstavljati autoritet nevidljivog Boga — ostatak svijeta morat će se prikloniti njihovu načinu reflektiranja Božje dobrote.

3.2. I to je ono što je Isus biranjem dvanaestorice htio istaknuti: Bog je odlučio krenuti dalje sa svojim obećanjima. On sada bira dvanaest apostola koji će židovskom narodu biti slika toga kako, u očima Božjim, treba izgledati dvanaest plemena ako žele da Jahve uspostavi svoje kraljevstvo na zemlji.

3.3. Isto tako, kada je Bog odlučio dati određenu ulogu nekom od apostola, to znači da im je dao i određenu lokaciju gdje će tu ulogu izvršavati. Crkveni dokumenti govore da su pojedini apostoli vršili svoju službu u Kini, Rusiji, Indiji i Europi⁵... Osobno ne znam je li to istina ili nije. Ali knjiga na koju se ja u potpunosti oslanjam jest Biblija. Vjerujem da bi me svijet nazvao „vjernik vjeran samo Bibliji“ — i to jesam: vjerujem samo njoj i samo ono što ona govori, i kroz nju promatram ostale dokumente koji su nam danas dostupni u povijesnim arhivima. Ako Bibliju uzmemo kao povijesni dokument koji nam govori o smjeru kretanja samih apostola, dolazimo do zaključka da su većinu svog života — dvanaest apostola — proveli u Izraelu⁶ gdje su naviještali Evanđelje svome narodu. A Pavao — kao trinaesti apostol — bio je taj koji je putovao po cijelom Rimskom Carstvu i naviještao Evanđelje poganima i Židovima koji su živjeli kao tuđinci među poganima⁷.

IZABRANI

4. U redu, vratimo se tekstu. Isus je prozvao učenike. Koliko je bilo Isusovih učenika kada ih je pozvao da se okupe oko njega? Pretpostavlja se da ih je bilo otprilike sedamdesetak, muškaraca i žena. U Luki 10,17 čitamo da se sedamdeset i dvojica učenika vratilo s puta, gdje ih je prije toga Isus poslao da propovijedaju Evanđelje ljudima po mjestima u koja je i sam namjeravao doći. Dakle, pred Isusom sada stoje muškarci i žene koji su njegovi vjerni sljedbenici. To nije bila mala skupina ljudi koja ga je slijedila u njegovoj službi.

4.1. Idemo upoznati dvanaestoricu. Na početku teksta imamo Šimuna zvanog Petar, njegova brata Andriju, Jakova i Ivana. O ovoj četvorici smo već govorili. Jakov i Ivan su sinovi Zebedejevi, a njihova

⁴ Izaija 11,12; Jeremija 23,5–6; Ezekiel 37,21–22; Zaharija 14,9; Matej 19,28; Otkrivenje 7,4–9; Otkrivenje 21,12–14

⁵ Kod ranokršćanskih crkvenih tradicija i hagiografskih izvora pojavljuju se razne tvrdnje o misijama apostola:

Tradicija pripisuje apostolu Toma (Toma apostol) službu u Indiji.

Apostol Bartolomej (Bartholomew) prema tradiciji propovijedao je u Indiji, Mesopotamiji, Armeniji.

Tradicije kažu da Petar propovijedao u Italiji, u Rimu.

Apostol Andrej (prema nekim tradicijama) propovijedao je u regijama oko Crnog mora (Scythia), što neki tumače kao područje današnje istočne Europe ili područja sjeverno od Crnog mora.

Međutim, te tradicije često imaju slabu ili upitnu dokumentarnu potvrdu. One su dio crkvene predaje, ne pouzdanih povijesnih dokumenata.

⁶ Novozavjetni spisi (Evanđelja i Djela) usredotočuju se na Palestinu, Judeju, Samariju, dijelove susjednih regija (Galileja, Idumeja, Antiohija).

⁷ Pavlova putovanja opisana su u Djelima apostolskim (Dj 13–14; 15:36–18:22; 18:23–21:17; 27–28), gdje se spominju njegovi misionarski pohodi po Cipru, Antiohiji, Galaciji, Makedoniji, Grčkoj, Aziji i Rimu.

majka pripadala je užem krugu Isusovih sljedbenika⁸. Kao što sam naveo u prijašnjim propovijedima, postoje naznake da je Zebedej bio bogat čovjek — imao je svoje zaposlenike, a Jakov i Ivan bili su mu vrlo vjerojatno poslovni partneri. Njihov status u društvu bio je na visokoj razini. Znamo i da su Zebedej i njegovi sinovi bili kućni prijatelji velikog svećenika Ane, a da bi netko bio kućni prijatelj svećenika, morao je pripadati višem društvenom staležu⁹. Petar i Andrija surađivali su poslovno s Ivanom i Jakovom, tako da njihovo međusobno poznanstvo traje već neko vrijeme — tko zna, možda se poznaju od djetinjstva. Uglavnom, bili su prijatelji.

4.2. Zatim imamo Filipa i Bartolomeja. Filip je dobar prijatelj Andrijin, dolazi iz istog grada kao i on. Bartolomej nam je poznat i kao Natanael iz Evanđelja po Ivanu. Natanael je bio bliski Filipov prijatelj. Podsjetimo se, u Ivanu 1,43–49 čitamo događaj gdje Filip susreće Natanaela i govori mu da su pronašli Onoga koji je obećan po Mojsijevim knjigama i prorocima. Natanael, nakon kratkog negodovanja, odlučuje poslušati Filipa i poći s njim upoznati Isusa iz Nazareta. Kada je Isus ugledao Natanaela, rekao je za njega da je pravi Izraelac u kojem nema prijevare, te mu rekao da ga je vidio ispod smokve¹⁰. Moguće je da je Isus proročki vidio trenutak u kojem je Natanael sklapao neki posao i, iako je imao priliku prevariti drugu stranu, to nije učinio. Zato Isus govori da u njemu nema lukavosti. Zbog te proročke izjave, Natanael dolazi do vjere da je Isus doista Sin Božji, budući kralj Izraela koji je obećan po prorocima.

4.3. Dalje imamo Tomu i Mateja. Toma je jedan od apostola koji je odlučio ići loviti ribu nakon Isusova razapeća¹¹. Znamo po izvještajima iz sinoptičkih Evanđelja da Toma nije bio s ostalim apostolima kad im se Isus prvi put ukazao nakon uskrsnuća. Toma je vjerojatno također bio ribar, možda čak i zaposlenik Zebedejev. Ako je to istina, onda imamo sedmoricu ljudi koji su se bavili istim poslom. Ne samo to — oni su bili prijatelji koji su se međusobno poznavali i prije nego što su postali Isusovi sljedbenici. Zatim imamo Mateja zvanog Levi. Znamo da je Matej bio carinik i da su carinici u očima židovske kulture bili izjednačeni s bludnicima, kriminalcima i razbojnicima — dakle, društveni otpad koji se trebalo izbjegavati. I to s razlogom: carinici su često krali svoj narod i koristili svoju poziciju za osobnu korist. No, iako to ne čitamo izravno u Bibliji, moguće je da Matej nije bio poput ostalih carinika. Možda je svoj posao obavljao pošteno i nije zloupotrebljavao položaj za vlastitu korist.

4.4. Zašto mislim da je moguće da Matej nije bio kao ostali carinici? U Luki 19,1–10 čitamo o cariniku Zakeju koji je silno želio vidjeti Isusa. Popeo se na smokvu da ga bolje vidi, a Isus mu je prišao i rekao da danas on i njegovi sljedbenici dolaze k njemu u goste. Zakej ih radosno prima i pred svima priznaje da je krao od svoga naroda: „*Dajem pola svoga imanja siromasima, a ako sam koga prevario, vraćam četverostruko.*“ Što želim istaknuti ovim primjerom? Matej, za razliku od Zakeja, nikada nije javno priznao da je krao od svoga naroda, pa možemo pretpostaviti da to možda nikada nije ni činio. Drugim riječima, Matej je mogao biti pošten carinik. Ako je to tako, onda su ribari — Petar, Andrija, Ivan, Jakov, Toma, Filip i Natanael — možda imali relativno dobar odnos s Matejem carinikom.

⁸ Marko 15,40–41 (Saloma, majka Jakova i Ivana, bila je među ženama koje su pratile Isusa i služile mu — dio njegovog najužeg kruga vjernih sljedbenika.)

⁹ Ivan 18,15–16 (Tradicija i većina biblijskih komentatora drže da je taj „drugi učenik“ bio upravo Ivan, sin Zebedejev. To znači da je Ivan imao osobni pristup kući velikog svećenika Ane (i Kajfe) — što potvrđuje da je obitelj Zebedeja imala društveni utjecaj i ugled.)

¹⁰ Ivan 1,47

¹¹ Ivan 21,1–3

Možda je njihov odnos, prije nego što su postali Isusovi sljedbenici, bio utemeljen na međusobnom poštovanju. A ako nije, onda su prvi mjeseci zajedničkog života unutar grupe koju je Isus izabrao zasigurno bili zanimljivi.

4.5. Idemo dalje. Sljedeći izabrani su Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj. Jakov je u Evanđeljima poznat i kao Jakov manji ili mlađi. U Marku 15,40 vidimo da je i njegova majka pripadala užem krugu Isusovih sljedbenica. Šimun Revnitelj pripadao je posebnoj skupini prije nego što je odlučio slijediti Isusa. Grčki „Zeloti“, u prijevodu „Revnitelji“, bili su skupina ljudi koji su vjerovali da služenje bilo kojoj vlasti osim Jahvi predstavlja idolopoklonstvo. Ako bi netko od Židova to činio, smatrali su da ga treba odstraniti iz izabranog naroda. Židovski zeloti borili su se protiv rimske vlasti, organizirali gerilske skupine i poticali ustanke u gradovima. Najradikalniji među njima organizirali su i ubojstva, čije su žrtve bili ne samo rimski dužnosnici nego i njihovi saveznici među Židovima. U tim su se ubojstvima služili bodežom (lat. sica), pa su ih Rimljani nazivali sicarii — „bodežari“. Koristili su gužve na tržnicama ili na mjestima gdje se okupljalo mnogo ljudi, ubili bi žrtvu i nestali u masi. Razne skupine zelota često su se međusobno sukobljavale i surovim metodama obračunavale u borbi za prevlast. Kad bi zavladao nekim područjem, služili su se terorom ne samo protiv rimskih saveznika (kao što su bili saduceji), nego i protiv kolebljivaca i onih koji su osuđivali oružanu pobunu (većina farizeja). Bili su politički orijentirani, a glavni cilj im je bio srušiti rimsku vlast u zemlji koju im je Jahve dao. Šimun Revnitelj dolazio je iz jedne takve sljedbe.

4.6. Dalje imamo Judu zvanog Tadej — o njemu ne znamo mnogo. I na kraju imamo Judu Iškariotskog, vrlo vjerojatno jedinog izabranog apostola koji dolazi iz Judeje; svi ostali bili su iz Galileje. O Judi Iškariotskom znamo da je, nažalost, izdao Isusa. Današnji moderni filmovi često ga prikazuju kao školovanog čovjeka, koji govori više jezika i politički je orijentiran. Zbog toga je možda vjerovao da će, ako postane Isusov sljedbenik, steći ono što želi — političku moć. Zašto je mislio da mu Isus to može omogućiti? Zato što je Isus bio budući kralj Izraela, i kao kralj, on odlučuje tko će sjediti na mjestima vlasti uz njega. Kad je Juda shvatio da Isus neće uspostaviti političku vlast, okrenuo se onima koji su tada bili na vlasti — svećenicima u Hramu. Moguće je da je tako i bilo. No, dok proučavamo Evanđelja, vidimo i drugu mogućnost. Juda je bio glavni blagajnik u skupini koja je slijedila Isusa. Sav novac koji su davali imućni muškarci i žene prolazio je kroz Judine ruke. Apostoli ga u svojim spisima nazivaju izdajicom, ali i lopovom¹². Zbog toga postoji mogućnost da Judom nije vladala želja za političkom moći, nego pohlepa za novcem. Možda je bio običan čovjek zaljubljen u novac, i ta ga je želja tjerala da čini nemoralna djela — da krade od onih s kojima je živio, svoje braće i samog Mesije. Kada je Juda shvatio da se Isusova služba bliži kraju — drugim riječima, da prestaje priljev novca koji je prolazio kroz njegove ruke — odlučio je zaraditi još koji dinar dok može. Izdaje svoga Učitelja za vrećicu srebrnjaka koju su mu dali svećenici u Hramu.

4.7. To bi bilo to od ove propovijedi, slijedeći put krećemo s najvažnijim govorom koji je Isus ikada predao svome narodu, i na kraju, cijelom svijetu.

¹² Ivan 12,4-6